

MISPÁTIM

(V. Mózes 16.18. – 21.09.)

שְׁפָטִים

A **közigazgatási** adminisztráció szükségességének leírásával kezdődik, majd a királyválasztás módját írja elő. Mózes megismételi itt egy sor tilalmat, amit már ismerünk a Tóra előző könyveiből, majd a menedékvárosok kijelöléséről értekeznek, és azok működési szabályait ismerteti. A szakasz vége a hadviselés zsidó módozatait részletezi.

“**Bírákat**”. Bírákat és rendőröket állíts a kapuidba. Tehát szerezz érvényt a jognak “hadd hömpölyödjön mind a víz, a jog, s az igazság, mint tartós patak”. Államigazgatási és kormányzati kérdésekről esik ezután szó. Érdekes mondat hangzik el: “Menj oda, a levita paphoz és bíróhoz, aki lesz abban az időben és kérdezd meg őt, és ő tudodra adja az ítélet szavát”. Aki közted veled él, ismeri körülményeidet, az adott szituációt, ugyanazt a levegőt szívja, mint te, kortársad, ő tud neked igazságos döntést hozni. A király kötelessége, felelőssége is meghatározott. Ne legyen sok lova, ne fordítsa vissza az idő kerekét, ne akarjon visszatérni Egyiptomba, a rabság országába. Ne tartson sok feleséget. Ne legyen nagy vagyona, sok aranya, ezüstje. De maga másolja le a Tant, hogy azt jól ismerje és az legyen nála éjjel-nappal. Igazságos legyen, nehogy szíve felülemelkedjék testvérein. Egy tanú vallomása alapján nem lehet ítéletet mondani. Maga ügyében nem lehetett valaki tanú, így a diktatúrák fő eszköze a kicsikart “beismerő vallomás” nem érvényesülhetett. Ha holttetemet találtak két város között, akkor a közelebbi város lakói tartsanak bűnbánatot, mert “a lélek nem a legközelebbi rokon tulajdona, hanem az Örökkévalóé, legyen áldott a neve. Tehát aki vért ont, Isten ellen vétkezik. Ha a gyilkos nem ismeretes, a közösség felelős a haláláért, ezért kell a bűnbánat.

Softim (סופטים) szidráját már Elul hónapjában olvassuk, amikor a reggelenként felhangzó sófár számadásra, hibák kijavítására, megtérésre inti a zsidó embert. Ezt a hangulatot fejezi ki a hetiszakasz első mondata: “Bírákat és törvények végrehajtóit jelölj ki magadnak minden városban, és bíraskodjanak a nép felett igazságossággal”. Különböző társadalmi törvényekről szól a hetiszakasz. A háborús törvények nemcsak háborúval kapcsolatosak, hanem tükrözik a társadalom által elfogadott értékeket is. A hagyomány kétféle háborút ismer Izrael életében. Az első a kötelesség alá eső. Ilyen a honfoglalás, az Ámálék elleni, és minden védelmi háború. A “kötelesség” háború alól nincs felmentés a 20 éven felüli férfiaknak. De a “választott” háborúban négy kategória mentesülhet a hadbavonulás alól: 1. A férfi, aki házat épített, de nem avatta fel; 2. A férfi, ki szőlőt ültetett, de gyümölcsét nem élvezte; 3. A fék, aki asszonyt jegyzett el, de még nem vette el; 4. A férfi, ki félénk és gyenge szívű, térjen otthonába és ne gyengítse a többieket. “Ki nem avatta fel házat?” Az avatás szó héberül “láchánoch”. Ezzel rokon szó a héberben “löchánéch” = nevelni. Szabad magyarázat szerint az a ház, amelyben hiányzik a nevelés, gyengíti a nemzet erejét, csökkenti a házat védők “morálját”. Ezért az ilyen házból származók felmentetnek a harctól, ahol a lelki nem kevésbé fontos, mint a fizikai. A harc alól való felmentéseket a “sotrim”, a törvény végrehajtó hirdették ki. A nagy Tóramagyarázó, Rási, leírja a “sofet” és a “sotér” szerepeit. A bírák a nép nevelői. Önmaguk példamutatásával kell nevelniük a népet. Ezért kellett nekik “igaz embereknek, nem haszonlesőknek, bölcseknek és ismerteknek” lenniük. De vajon elég -e a példamutatás a nevelés sikeréhez? A nép sok jó példát láthatott maga előtt, mint Mózes, majd Sámuel, Nechemja, stb. és mégis sokszor rossz útra tért. A legjobb apának is lehetnek rossz gyermekei, a legjobb tanítónak is nem jó úton járó tanítványai. Ezért mondja hetiszakaszunk “bírákat és törvény végrehajtókat végy magadnak”. Nincs nevelés bizonyos erőszak nélkül, a legjobb példát is kíséri a kényszer. Minél kisebb a kényszer, annál jobb a nevelés, de a “sofet”, a bíró, a nevelő rászorul a “soterre” is. Így volt a régi világban, és így van ez ma is.

A **most** beköszöntött Elul hónapban a Ros Hásánát megelőző napok legfontosabb szimbóluma a sófár, mely a legrégebb hangszereink egyike. Hagyományaink szerint az újévet megelőző hónapban, minden reggel sófárt fújunk, így is készülünk az félelmetes napokra, Ros Hásánára és a Jom Kipurra. A sófár (שופר) eredetileg a kos szarvából készült. Maga a sófár szó is a vadkos héber nevére mutat. Eredetileg harcászati célt szolgált: “Megfújta a sófárt Efrájim hegyén és Izrael fiai lejöttek a hegyről, ő pedig előttük ment ... kövessetek engem, mert Isten kezetekbe adta ellenségeket Moával.” Az Ehud nevű bíróról van szó, aki fellázadt Eglon moabita király ellen. A legismertebb harci elbeszélés a sófár használatáról Jericho elfoglalása volt Józsuá idejében. “Hét kohanita vigyen a Frigyláda előtt hét sófárt, és a hetedik napon ... a kohaniták fújják meg azokat.” A legismertebb kapcsolata a sófárnak Ros Hásánával ismeretes. A Tóra két helyen is említi a nap elnevezését, mint “TÖRUÁH”, azaz hangszerrel kísért ujjongást. A ma ismert Ros Hásáná -i sófárfúvásnál háromféle hangot hallat ez a hangszer. Egy hosszú hang, rövid “töredék”-hangok, vagy három rövid “ujjongó” hang. Legelfogadottabb magyarázata szerint a sófárfúvás Ros Hásánakor emlékeztet minket Ábrahámra, aki fia, Izsák helyett kost áldozott az őt próbára tevő Istennek. E magyarázaton kívül a sófár hangja megtérésre int, az “ébredjétek, ti alvók” jegyében.

HÍREK A VILÁGBÓL

Ötvenkét éve történt a tragikus terrorcselekmény a müncheni olimpián. <https://bzsh.hu/2024/09/05/otvenketeve-tortent-a-tragikus-terrorcselekmeny-a-muncheni-olimpian/>

„**Törekszünk** rá, hogy jobban megismerhessük a világ zsidó vallási irányzatait”. <https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/tudomany/torekszunk-ra-hogy-jobban-megismerhessuk-a-vilag-zsido-vallasi-iranyzatait>

Iráni támadásokat hiúsítottak meg zsidó célpontok ellen Európában. <https://ujkelet.live/2024/09/05/irani-tamadasokat-hiუსitottak-meg-zsido-celpontok-ellen-europaban/>

A Biden-kormányzat egyoldalú megállapodást fontolgat a Hamasszal. <https://izraelinfo.com/2024/09/05/jelentes-a-biden-kormanyzat-egyoldalú-megallapodast-fontolgat-a-hamasszal/>

Német és osztrák lapértésülések szerint egy 18 éves, Ausztriában született iszlamista szélsőséges lövöldözött csütörtök reggel a München belvárosában található izraeli főkonzulátus. <https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/az-islam-allam-hive-volt-a-muncheni-izraeli-konzulatus-elott-lovoldozo-18-eves-fiatal>

1944-es antiszemita plakátot idéző matrica jelent meg az érdi pályaudvaron. <https://kibic.hu/2024/09/05/1944-es-antiszemita-plakatot-idezo-matrica-jelent-meg-az-erdi-palyaudvaron/>

Nem tartja rasszizmusnak Netanjahu körözését a Nemzetközi Büntetőbíróság főügyésze. <https://infostart.hu/kulfold/2024/09/05/nem-tartja-rasszizmusnak-netanjahu-korozeset-a-nemzetkozi-buntetobirosag-fougyesze>

Női ruhában lapul Gázában a Hamász egyetlen még élő vezére, Jahja Sinwar. <https://hu.euronews.com/2024/08/26/jahja-sinwar-noi-ruha-gazai-ovezet-hamasz-terrorszervezet>

Prágában utcát neveztek el a gyermekmentő Sir Nicholas Wintonról. <https://bzsh.hu/2024/09/05/pragautcat-neveztek-elwintongymentorol/>

Az antiszemita Roger Waters most az Izrael-párti Nick Cave-nek ment neki. <https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/izrael-vedelmeben/az-antiszemita-roger-waters-most-az-izrael-parti-nick-cave-nek-ment-neki>

Likvidálták a Nukba parancsnokát, aki a gyerekek előtt itta a kólát a család házában, miután apjukat megölték október 7-én. <https://ujkelet.live/2024/09/03/likvidaltak-a-nukba-parancsnokat-aki-a-gyerekek-elott-itta-a-kolat-a-csalad-hazaban-miuta-apjukat-megoltek-oktober-7-en/>

A Biden-kormány magas rangú tisztviselője: Biztosak vagyunk abban, hogy garantálni tudjuk Izrael biztonságát, ha kivonul a Filadelfiáról. <https://izraelinfo.com/2024/09/04/szau-arabia-elesen-eliteljuk-az-izraeli-nyilatkozatokat-a-filadelfi-folyosorol-hirszuret/>

„**Boldog** a gyufa, mely elége szítja a lángot” (Szenes Hanna) – Tűzfalfestmény átadóünnepség. <https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/penteken-avatjak-a-szenes-hannarol-keszult-tuzfalfestmenyt>

Felperzselt föld: hatalmas mennyiségű növényzet ég el a Hezbollah rakétatüzétől Észak-Izraelben. <https://kibic.hu/2024/08/30/felperzselt-fold-hatalmas-mennyisegu-novenyzet-eg-el-a-hezbollah-raketatuzetol-eszak-izraelben/>

„**Véletlenül**” hívták meg a szélsőjobboldali AfD-t a náci gyilkosságok áldozatainak emlékére rendezett koszorúzásra. https://hvg.hu/elet/20240904_Veletlenül-hivtak-meg-a-szelsojobboldali-AFD-t-a-naci-eutanaziagyilkosságok-aldozatainak-emlekere-rendezett-koszoruzasra

Netanjahu kétszer is elrontotta, hogy mikor történt a Hamász október 7-i támadása. <https://telex.hu/kulfold/2024/09/05/netanjahu-oktober-7-tamadas-datum-hiba>

Szeptember 29-én mártírjainkra emlékezünk a Kozma utcai temetőben. <https://bzsh.hu/2024/09/04/szeptember29-martirjainkra-emlekezunk-a-kozmautcaban/>

Nemes Dániel: Katar és Egyiptom bűnrészes, de inkább felbújtó. <https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/izrael-vedelmeben/nemes-daniel-katar-es-egyiptom-bunreszes-de-inkabb-felbujto>

Rakéták és drónok Libanonból, váratlan látogatás és terroristák egymás között. <https://ujkelet.live/2024/09/05/raketak-es-dronok-libanonbol-varatlan-latogatas-es-terroristak-egymas-kozott/>

Felvételek a gyerekszobában elrejtett alagút bejáratáról, mely a 6 túsztól vezetett. <https://ujkelet.live/2024/09/05/felvetek-a-gyerekszobaban-elrejtett-alagut-bejaratarol-mely-a-6-tusz-holttestehez-vezetett/>

Alberto Barbera, a jelenleg zajló 81. Velencei Filmfesztivál igazgatója reagált egy múlt héten közzétett nyílt levélre, amelyben felszólították az ikonikus filmfesztivált, hogy ne mutasson be két izraeli filmet a Gázai övezetben zajló izraeli-Hamász háború miatt. <https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/a-velencei-filmfesztival-igazgatoja-elutasította-az-izraeli-filmek-bojkottalását>

Kiscsillag koncerttel zárul az idei Judafest. <https://kibic.hu/2024/09/02/kiscsillag-koncerttel-zarul-az-idei-judafest/>

A Hamász elkezdte kivégezni túszeit, az áldozatok hozzátartozói Netanjahut hibáztatják. <https://telex.hu/kulfold/2024/09/04/izrael-palesztin-gaza-hamasz-tuszok-fegyverszűnet>

Tízerek tüntettek vasárnap Izraelben, hétfőn általános sztrájk jöhet. <https://telex.hu/kulfold/2024/09/02/tel-aviv-izrael-palesztina-tuntetes-netanjahu>

